

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Újpesti Homoktövis természetvédelmi terület

Utoljára módosítva: 2013-10-15 07:31:42

Megye: Budapest

Községhatár: Budapest, IV. ker.

A terület kiterjedése: 40,9 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1974

GPS koordináták: 47.60182, 19.09779

Felmérést végző személy(ek) neve: Bajor Zoltán

E-mail címe(k): bajor.zoltan@mme.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A terület összesen 3, egymástól elkülönülő egységből áll, melyeket műutak választanak el egymástól. A területet a Váci útból leágazó, Dunakeszi irányába tartó régi 2-es úton lehet legkönnyebben megközelíteni, ahonnan mindhárom rész elérhető. Az egyes élőhelyfragmentumok a Szilas-patak és az Ezred utca között húzódnak. Tömegközlekedéssel legegyszerűbb a Rákospalotáról induló 104-es autóbusszal megközelíteni, de volánbuszjáratok is érintik a területet.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.): Az Újpest északi részén található homokpusztás terület Budapest egyik legjelentősebb természeti értéke. A természetes és természetközeli élőhelyekből álló terület az úgynevezett „Rákosok” pusztáinak egyik utolsó maradványa. A döntően sík területnek 1974-ben 5,7 hektárnyi része került védelem alá, de további kutatások kimutatták, hogy a legértékesebb növénytársulások a védett területen kívül esnek. 1999-ben ezért az oltalmat 24 hektárra terjesztették ki. 2013-ban a kiterjedését tovább növelték 40,9 hektárra. Főként a múlt rendszerben – katonai gyakorlótérként történő hasznosítása miatt – óriási volt a terület zavartsága, ezért a csodával határos a természeti értékek fennmaradása. Geológiai szempontból a futóhomok jelentősége emelhető ki, mely uralkodó a területen. A fentebb említett nagymérvű zavarás ellenére több helyen is fennmaradtak olyan növénytársulások, amelyek eléggé érzékenyek, kevésbé tűrik a bolygatottságot. Ezek közül kiemelkedő a nyílt homoki gyep, illetve a nyílt és záródó homokpusztagyep társulás. A terület egyik legnagyobb botanikai értékét a homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*) állomány adja. Ez a kb. két méteresre növe cserje telepítve sok helyen megtalálható az országban, de őshonosnak tekinthető állományt csak ezen az egy helyen találunk! A termőhelyet az 1850-es évektől ismerjük. Zoológiai értékei a növénytanival hasonlóan igen nagy értéket képviselnek a fővárosban, leginkább az egyenesszárnyúak, a pókok és a madarak tekintetében. Korábban jelezték innen homoki gyík előfordulását is, ez az adat azonban megerősítésre szorul. A közelmúltban megépült 2-es úti leágazás illetve a közelben felépített több könnyűszerkezetes épület a védett terület környékén található pufferezónaként funkcionáló területek méretét nagymértékben lecsökkentették. Ez fokozta azt a szabdaltságot, amely az évtizedekkel ezelőtt létrehozott vízmű építésével kezdődött. A terület növényzete a nagymértékű zavarás hatására nagyrészt erősen degradált. Mindezen tényezők mellett mégis az egyik legtöbb értéket rejtő terület a városban. A jelenlegi állapotok megtartása illetve javítása a legfontosabb cél, amit csak nagyobb horderejű beavatkozásokkal lehet elérni. Ezt felismerve a Magyar Madártani Egyesület Budapesti Helyi Csoportja 2006-ban hosszútávú élőhelyrekonstrukciós munkákba kezdett a területen az őshonos homoki társulások megóvása érdekében. Ez a tájidegen fa- és cserjefajok tervezett és fokozatos visszaszorítását jelenti. A munkálatokba a helyi lakosok és iskolások mellett a Corvinus és a Szent István egyetem diákjai is évek óta besegítenek. A homoki társulások jobb megismerése céljából az Egyesület tanösvényt is kihelyezett a területre, melyet a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi alapja támogatott.

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

50 % Erdő

35 % Gyep

10 % Cserjés

% Vizes terület

5 % Egyéb

Utak, raktárpépület a terület M0-s felhajtója és a külső Váci út találkozásához közel.

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>):
G1, H5a, OC, RB, RC, RD, M8

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket): Kaszálás,

Egyéb típus: területen áthaladó magasfeszültségű távvezetékoszlop sor úrszelvényének időszakosan előforduló tisztítása

Jellemzőik, intenzitás: évente, két évente 1 alkalom

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Igen

Felmérés, Őrzés, Bemutatás, Özönnövények irtása, Kaszálás, Vadkizárás, Rekonstrukció

Egyéb típus: A területen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoportja (MME) 15 darabos odútelepet tart fenn. 2011-ben az MME 15 táblából álló tanösvényt létesített a védett élőhelyen.

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özőnfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Sok

Selyemkóró: Nincs

Parlagfű: Kevés

Magas/kanadai aranyvessző: Kevés

Japánkeserűfű: Nincs

Gyalogakác: Kevés

Bálványfa ("ecetfa"): Kevés

Keskenylevelű ezüstfa: Kevés

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg): zöld juhar (*Acer negundo*): kevés, vadszőlő faj (*Parthenocissus* sp.):

kevés, krisztustövis (*Gleditsia triacanthos*): kevés, nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*): kevés,

feketefenyő (*Pinus nigra*): kevés (két kisebb méretű telepített foltban), orgona (*Syringa*

vulgaris): kevés

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Nem

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

Délről a Szilas-patak részben kiépített medre határolja.

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Nem

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? -

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 8

Állapotuk: jó

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: db

Vadetető: db

Szóró: db

Egyéb (név és db):

Nincs

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

homoktövis (*Hippophae rhamnoides*): kb. 1000 tő (Magyarország egyetlen vad eredetűnek tartott homoktövis állománya!) csikófark (*Ephedra distachya*): kb. 600 tő három különálló populációban (porzós és termős egyedek is vannak!) homoki kikerics (*Colchicum arenarium*): kb. 30 tő (nem minden évben jönnek elő) homoki varjúháj (*Sedum sartorianum*): kb. 100 tő (Budapesten jelenleg az egyetlen ismert populációja a fajnak!) homoki kocsord (*Peucedanum arenarium*): kb. 2000 tő (Budapesten jelenleg az egyetlen ismert populációja a fajnak!) homoki fátyolvirág (*Gypsophila fastigiata*): kb. 1500 tő (Budapesten csak itt és a csepeli Tamariska-dombon ismert állománya!) pusztai meténg (*Vinca herbacea*): kb. 1500 tő homoki árvalányhaj (*Stipa borysthenica*): kb. 3000 tő kései szegfű (*Dianthus serotinus*): kb. 100 tő kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*): kb. 200 tő fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*): kb. 50 tő báránypirosító (*Alkanna tinctoria*): kb. 500 tő homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*): kb. 1000 tő bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*): kb. 500 tő téli zsúrló (*Equisetum hyemale*): kb. 50 tő fényes poloskamag (*Corispermum nitidum*): kb. 50 tő homoki bakszakáll (*Tragopogon floccosus*): kb. 100 tő

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

szongáriai cselőpók (*Lycosa singoriensis*): szórványos, de stabil állománya van bikapók (*Eresus cinnaberinus*): ritka imádkozó sáska (*Mantis religiosa*): gyakori a nyár végi időszakban sisakos sáska (*Acrida hungarica*): gyakori a nyár végi időszakban kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipipedus*): ritka szarvasbogár (*Lucanus cervus*): ritka homoki futrinka (*Cincidela campestris*): ritka kék futrinka (*Carabus violaceus*): ritka fecskafarkú lepke (*Papilio machaon*): gyakori nappali pávaszem (*Inachis io*): gyakori fürge gyík (*Lacerta agilis*): szórványos zöld gyík (*Lacerta viridis*): ritka Madarak esetében elsősorban a jelentősebb költőfajok kerültek felsorolásra: egerészölyv (*Buteo buteo*): a területen rendszeresen költ 3 pár, állandó karvaly (*Accipiter nisus*): rendszeresen megfigyelhető a területen, feltételezhetően költ 1 pár, állandó kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*): rendszeresen megfigyelhető a területen, feltételezhetően költ 1 pár, állandó nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*): a területen rendszeresen költ 6-8 pár, állandó zöld küllő (*Picus viridis*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó fekete harkály (*Dryocopus martius*): a területen rendszeresen költ 1 pár, állandó füstifecske (*Hirundo rustica*): a területen tavasztól őszig rendszeresen megfigyelhető 5-10 példány, nem fészkel feketerigó (*Turdus merula*): a területen rendszeresen költ 5-10 pár, állandó énekes rigó (*Turdus philomelos*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, vonuló szőlőrigó (*Turdus iliacus*): Budapest egyik legnagyobb számú szőlőrigó éjszakázóhelye a terület. alkalmanként 100-150 példány is összeverődik itt november és február között barátposzáta (*Sylvia atricapilla*): a területen rendszeresen költ 8-10 pár, vonuló vörösbegy (*Erithacus rubecula*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó fülemüle (*Luscinia megarhynchos*): a területen rendszeresen költ 4-5 pár, vonuló csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*): a területen rendszeresen költ 4-5 pár, vonuló kék cinege (*Parus caeruleus*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó széncinege (*Parus major*): a területen rendszeresen költ 10-15 pár, állandó barátcinege (*Parus palustris*): a területen rendszeresen költ 1-2 pár, állandó őszapó (*Aegithalos caudatus*): rendszeresen megfigyelhető a területen, feltételezhetően költ 1-2 pár, állandó csuszka (*Sitta europaea*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*): a területen feltételezhetően minden évben költ 1-2 pár, állandó sárgarigó (*Oriolus oriolus*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, vonuló tengelic (*Carduelis carduelis*): a területen rendszeresen költ 5-6 pár, állandó zöldike (*Carduelis chloris*): a területen rendszeresen költ 3-4 pár, állandó meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó erdei pinty (*Fringilla coelebs*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*): ritka, a területre telepített odútelepből került elő néhány alkalommal

5. Egyéb észrevétel

A terület a www.termeszetvedelem.hu oldalon tévesen a természeti emlékek közé lett sorolva, holott a védettség 40,9 hektárra terjed ki.